

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN

Informe sobre l'estat y situació del sistema educatiu

Curs 2007/2008

CONSEJO
ESCOLAR
DEL ESTADO

educacion.es

MINISTERIO DE EDUCACIÓN
Consejo Escolar de Estado

Edita:

© Secretaría General Técnica
Subdirección General de Información y Publicaciones

Catálogo de publicaciones del Ministerio:
educacion.es

Fecha de edición: 2009
NIPO: 660-09-124-7

Depósito Legal: M-29720-2009

Imprime: Estilo Estugraf Impresores, S.L.

Índex

Presentació	5
Propostes de millora	9
<i>0. De caràcter general</i>	<i>9</i>
<i>1. Educació Infantil</i>	<i>10</i>
<i>2. Educació Primària</i>	<i>12</i>
<i>3. Educació Secundària Obligatòria</i>	<i>13</i>
<i>4. Ensenyaments postobligatoris: Batxillerat i Formació Professional</i>	<i>14</i>
<i>5. La màxima prioritat de futur: invertir en educació (la despesa) ...</i>	<i>19</i>
<i>6. Convivència</i>	<i>20</i>
<i>7. Participació educativa</i>	<i>22</i>
<i>8. Propostes de millora comunes a totes les etapes dels ensenyaments no universitaris</i>	<i>22</i>

Presentació

El Consell Escolar de l'Estat, en la sessió plenària de 4 de juny del 2009, ha debatut i aprovat l'Informe anual sobre l'estat i situació del sistema educatiu espanyol corresponent al curs 2007/2008. Amb això, el màxim òrgan consultiu i de participació dels ensenyaments no universitaris complix amb la seua funció de participació en la programació general de l'ensenyament. Este informe és el vint-i-dosé des que la Llei Orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del Dret a l'Educació, creara el Consell Escolar de l'Estat assignant-li la comesa d'elaborar, aprovar i fer públic l'esmentat informe en cada curs acadèmic. El present Informe ha sigut fruit d'un intens treball i de la integració de les aportacions generoses i constructives dels distints sectors directament implicats en l'educació que estan representats en el Consell. Vull mostrar el meu agraïment al conjunt dels consellers i conselleres perquè en este curs hem aconseguit, gràcies a l'esforç de tots, aprovar l'Informe del curs passat abans de finalitzar l'actual.

De la lectura atenta i l'anàlisi del contingut de *l'Informe sobre l'estat i situació del sistema educatiu en el curs 2007-2008* es pot extraure una síntesi que permet delimitar quins són els reptes més importants de l'educació espanyola, que coincidixen a assenyalar els sectors representats en este òrgan suprem de participació en la programació general de l'ensenyament, així com les actuacions urgents que s'han d'escometre per a afrontar-los amb èxit:

1a. Que es produïska un increment substancial en els Pressupostos per al 2010 de la inversió en educació, reconeixent així que és la millor inversió de futur en una època de crisi, i utilitzar els recursos del *PlanE* per a millorar, a més de l'ocupació, la infraestructura escolar com a patrimoni i reflex de la ciutadania.

2a. Que la Conferència Sectorial d'Educació adopte les mesures pertinents perquè es complisca el *Pla Educa3*, es cobrisca la demanda

de places per al primer cicle de l'Educació Infantil i es garantisca la qualitat i el caràcter educatiu d'esta etapa.

3a. Que la Conferència Sectorial d'Educació fixe prioritats entre les actuacions previstes en el *Pla de Prevenció de l'abandó escolar* i que les administracions educatives adopten les mesures oportunes perquè tots els alumnes obtinguen almenys la certificació de PCPI i, en tot cas, se certifiquen les competències bàsiques adquirides a aquells alumnes que hagen completat la seua escolaritat obligatòria i no hagen obtingut la titulació de secundària obligatòria, per a evitar que isquen del sistema educatiu sense cap certificació.

4a. Que la Conferència Sectorial d'Educació impulse de forma decidida un sistema integrat i flexible de Formació Professional i desenvolupe el procediment d'avaluació i acreditació de les competències professionals adquirides a través de l'experiència laboral i aprenentatges no formals, així com la Xarxa de Centres de Noves Oportunitats, pol d'atracció per a les persones adultes. Tot això, amb la finalitat d'augmentar significativament la taxa de titulats en educació secundària postobligatòria, en el marc de l'aprenentatge al llarg de la vida.

5a. Que les administracions competents utilitzen els resultats de les avaluacions nacionals i internacionals per a establir prioritats quan s'adopten les oportunes mesures de millora del sistema educatiu i per a dinamitzar el treball en els centres i en les aules.

6a. Que les administracions competents no escatimen esforços i recursos per a garantir l'actualització i millora de la formació inicial del professorat i impulsen amb urgència la implantació dels graus d'Infantil i Primària i el màster de Secundària, i que vetlen perquè la part pràctica de la formació s'impartisca amb qualitat i rigor.

7a. Que la Presidència del Consell sol·licite al Ministeri d'Educació l'elaboració, per al pròxim curs, dels indicadors que permeten conèixer l'evolució de les actuacions mampreses en els temes que s'han

considerat prioritari a fi que el pròxim informe pugui fer-se eco dels avanços registrats.

Estem quasi en la vespra que Espanya ostente la Presidència de la Unió Europea en el primer semestre de l'any 2010, moment de fer balanç de la nostra situació respecte als diferents objectius que es van fixar en l'Estratègia de Lisboa. És obligat un esforç important per part de tots —administracions, centres docents i comunitat educativa— per aconseguir eixos objectius en els aspectes que siguin possibles i per millorar els nostres resultats en aquells altres en què encara ens trobem molt allunyats de la meta prevista

En conseqüència, conscient del valor afegit que significa aconseguir un notable grau de consens, el Consell Escolar de l'Estat demanda a les autoritats, a la comunitat educativa i a si mateix un generós esforç per cooperar en favor de la millora de l'educació. Per esta raó, les actuacions urgents que se sol·liciten tenen la força de vindre proposades no per un o més sectors, sinó de constituir les aspiracions de la comunitat educativa en el seu conjunt per aconseguir l'estabilitat i eficàcia del sistema educatiu. Així, el Consell insta el Ministeri d'Educació, la Conferència Sectorial d'Educació, totes les administracions educatives, les institucions, organismes i la societat en general que, amb el grau de competència i responsabilitat que a cada un li correspon, convertisquen l'educació en la màxima prioritat, ja que la inversió en educació reporta beneficis individuals i socials que revertixen en el benestar social amb un efecte multiplicador.

Aspectes formals i continguts del present Informe

S'ha mantingut una estructura semblant a la dels cursos anteriors per focalitzar l'atenció sobre els aspectes que es consideren més rellevants del curs acadèmic que és objecte d'anàlisi sense perdre la riquesa de dades i matisos que representa la informació estadística i documental. A més, si ja el curs passat les propostes de millora que el Ple va aprovar es van publicar tant en castellà com en les llengües cooficials

de l'Estat, per a facilitar la seua major difusió i incrementar les possibilitats d'influència institucional de la comunitat educativa, este curs se n'incorpora també la publicació en anglés.

En l'*Apartat I* s'inclou l'anàlisi dels esdeveniments més destacats del curs.

En l'*Apartat II* es mantenen sis capítols amb els sis aspectes més rellevants del nostre sistema i la seua comparació internacional i se n'ha afegit un de nou sobre la participació que inclou les conclusions de la divuitena Trobada de Consells Escolars Autonòmics i de l'Estat, realitzada a Bilbao i organitzada pel Consell Escolar del País Basc, que va tindre com a tema de treball monogràfic les *competències bàsiques*. En cada un d'estos capítols s'inclouen aquelles *propostes de millora* que el Consell Escolar de l'Estat creu convenient elevar a les administracions educatives.

En l'*Apartat III* s'arreplega tota la informació estadística i documental, classificada per epígrafs amb l'estructura de cursos anteriors, per a facilitar la localització de dades i la seua comparació, i es manté l'apartat específic dedicat a Ceuta i Melilla.

Tota la informació continguda en els apartats descrits està incorporada al CD que acompanya la publicació en paper. Per la seua banda, les propostes de millora que complementen cada un dels aspectes més rellevants de l'educació espanyola (Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària Obligatoria, Educació Postobligatòria, Convivència i Igualtat i Participació) es completen amb altres propostes de millora de caràcter general i comunes a totes les etapes de les ensenyances no universitàries. Este conjunt de propostes es publica en una separata a què es pretén donar la major difusió possible.

Carmen Maestro Martín
Presidenta del Consell Escolar de l'Estat

0. De caràcter general

1ª) El Consell Escolar de l'Estat insta el Ministeri d'Educació a buscar un marc que permeti un compromís institucional, acord o pacte d'Estat que assegure l'estabilitat d'un sistema educatiu vàlid i eficaç per a tot el territori nacional i amb aparences de permanència, qüestió essencial per a millorar el sistema educatiu, l'ensenyament públic i les condicions de treball dels docents.

2ª) El Consell Escolar de l'Estat considera que l'escola pública ha de ser l'eix vertebrador del sistema educatiu de l'Estat espanyol, perquè l'escola pública és la que està en tots els pobles i ciutats, en tots els barris i aldees, a ella acudix la majoria de l'alumnat de tot l'Estat, és la que fa que l'etapa d'escolarització obligatòria siga una etapa de convivència entre escolars, amb els iguals i amb els distints, una etapa que contribuïx amb esta convivència al millor desenvolupament democràtic d'una societat cada dia més diversa, més múltiple, més plural. Esta escola, l'escola pública, en la que cursa l'escolarització obligatòria la majoria de l'alumnat de tot l'Estat, és la que han de potenciar els poders públics.

3ª) El Consell Escolar de l'Estat proposa al Ministre d'Educació que amb la urgència necessària articule les mesures oportunes per a consensuar amb els representants del professorat un Estatut Docent que adapte la professió docent als nous marcs institucionals derivats de l'Estat de les Autonomies i de la nostra integració a Europa i a les noves realitats socials, basant-se en els compromisos que el Ministeri d'Educació va adquirir en el marc institucional de la Mesa Sectorial del 18 d'abril del 2007. D'altra banda, atés que la formació del professorat constituïx una de les claus per a millorar importants aspectes del sistema educatiu, el Consell Escolar de l'Estat reitera al Ministre d'Educació, als consells d'universitats i a les administracions

educatives la urgència d'impulsar el nou sistema de formació inicial i els plans de formació permanent necessaris perquè els docents afronten l'esforç que exigixen els nous contextos socials i educatius amb el reconeixement i la valoració social que els correspon.

4ª) El Consell Escolar de l'Estat insta el Ministeri d'Educació a impulsar les avaluacions nacionals i internacionals com a eina de millora i a extraure dels resultats les conclusions que milloren el nostre sistema educatiu. Així mateix, insta la Conferència Sectorial d'Educació a arbitrar els mitjans adequats perquè es difonguen i es discuteixen entre el professorat els models de proves d'estes avaluacions en la mesura que puguin ajudar a renovar els processos d'ensenyança i aprenentatge en els nostres centres i, sobretot, difondre *les bones pràctiques* dutes a terme pels centres educatius.

5ª) El Consell Escolar de l'Estat insta les diferents administracions educatives a complir el precepte establert per la Llei Orgànica d'Educació, en l'article 84.3, que estableix que "en cap cas hi haurà discriminació per raó de naixement, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal i social", que comporta no subscriure o suprimir els concerts educatius amb centres que no permeten la matriculació mixta de l'alumnat.

6ª) El Consell Escolar de l'Estat insta les administracions educatives a promoure l'aplicació tant en el currículum com en els centres i entorns formatius, dels principis d'igualtat d'oportunitats, disseny per a tots i accessibilitat universal.

1. Educació Infantil

1ª) Una vegada que pràcticament s'ha completat l'escolarització en el segon cicle de l'Educació Infantil, s'insta les administracions educatives a potenciar significativament l'escolarització en el primer cicle a fi d'assolir els objectius marcats en el Programa Nacional de Reformes en l'horitzó del 2010, a incrementar els esforços en les campanyes

informatives a les famílies sobre els beneficis de l'escolarització primerenca i a facilitar la conciliació de la vida familiar i laboral dels pares i mares.

2ª) El Consell Escolar de l'Estat es congratula de la posada en marxa del *Pla Educa 3*, que dona resposta a la seua proposta del curs anterior d'un Pla Especial d'Educació Infantil. Perquè esta iniciativa tinga èxit, s'insta les administracions educatives i les corporacions locals que realitzen el màxim esforç de coordinació i cooperació en matèria de finançament. Així mateix, amb l'objectiu d'assegurar uns nivells mínims de qualitat en tot l'Estat, el Ministeri d'Educació, després de les corresponents negociacions i consultes, hauria de regular els marcs necessaris sobre els requisits mínims referits a personal i instal·lacions que han de complir tots els centres educatius d'Educació Infantil en els seus dos cicles i els ensenyaments mínims comuns en el primer cicle, així com realitzar l'avaluació i seguiment dels criteris de qualitat i equitat previstos en el pla per a garantir el caràcter educatiu del conjunt de l'etapa.

3ª) El Consell Escolar de l'Estat considera que, davant del caràcter educatiu que la LOE marca a l'Educació Infantil, els centres del primer cicle d'esta etapa educativa que depenen de les administracions autonòmiques no específicament educatives han de transferir-se a la Conselleria d'Educació de la seua corresponent comunitat.

4ª) S'insta les administracions educatives a promoure l'efectiva i primerenca detecció de necessitats específiques de suport educatiu, singularment aquelles associades a discapacitat, la precoç detecció de les quals permet l'aprofitament del període crític d'aprenentatge en els xiquets que, en estes circumstàncies, determina de forma irreversible el seu futur desenvolupament i els seus aprenentatges posteriors.

5ª) Es proposa a les administracions educatives que elaboren plans de transició específics des de l'últim curs de l'Educació Infantil al primer curs de l'Educació Primària, així com que insten els centres docents a elaborar projectes educatius que arrepleguen explícitament la

continuitat entre el segon cycle d'Educació Infantil i el primer cycle d'Educació Primària amb accions coordinades que prestin atenció especial a la participació de les famílies.

2. Educació Primària

1ª) Es proposa a les administracions educatives l'elaboració d'un pla específic de foment de la lectura des de l'Educació Primària que proporcione al professorat formació, instruments i recursos de qualsevol tipus per a complir adequadament la disposició legal de dedicar un temps diari a la lectura en totes les àrees i matèries. Este pla específic deu, així mateix, arbitrar les actuacions necessàries per a dotar als centres de biblioteques escolars amb instal·lacions adequades, ateses per personal especialitzat i amb recursos i horaris suficients i incloure eines i materials dirigits a les famílies i a l'alumnat. Per a garantir la seua eficàcia, el pla ha d'anar acompanyat de la corresponent memòria econòmica i d'una avaluació periòdica dels resultats obtinguts.

2ª) Les avaluacions de diagnòstic al finalitzar el segon cycle d'Educació Primària han de ser un instrument per a detectar les dificultats d'aprenentatge i afavorir l'adopció de mesures de millora. Es recomana a les administracions educatives la planificació d'activitats de reforç i recuperació que formen part de les actuacions ordinàries dels centres educatius i que siguen prou flexibles per a permetre intervindre en el moment en què les dificultats es detecten com la fórmula més eficaç per a afavorir l'èxit de l'alumnat al finalitzar l'ensenyament obligatori. La planificació de les activitats de reforç i recuperació han de formar part dels projectes educatius, per la qual cosa els centres haurien de disposar de la necessària dotació de plantilles i dels recursos necessaris per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

3ª) El Consell Escolar de l'Estat recomana a les administracions educatives que potencien els seus esforços per a facilitar el trànsit

entre les etapes Primària i Secundària, per mitjà de l'elaboració d'adequats programes de coordinació entre el professorat que impartix ambdós nivells, inclosa la necessària previsió dels recursos de suport que donen resposta a les necessitats específiques de suport educatiu.

3. Educació Secundària Obligatòria

1ª) El Consell Escolar de l'Estat considera que el problema més important del nostre sistema educatiu és la baixa taxa d'alumnes que acaben amb èxit l'ensenyament obligatori, molt allunyat dels nivells de titulació dels països de la UE. Per això, este Consell insta les administracions educatives a reforçar les tutories i l'orientació i continuar millorant l'atenció a la diversitat amb programes en tots els centres que incloguen la disposició dels recursos humans i materials necessaris per a l'alumnat amb discapacitat, mesures de compensació educativa i els Plans de Reforç, Orientació i Suport (PROS). Així mateix, s'ha de garantir el coneixement de l'execució i l'avaluació d'estos plans. En general, totes les activitats de reforç i suport requerixen una planificació acurada i "hores de docència", algunes d'elles especialitzades. L'increment de plantilles (ràtio professor/aula) és urgent, perquè la realitat actual és deficient en els centres educatius. La incorporació d'equips d'orientació en número suficient també és essencial.

2ª) Pel que fa a l'elevat percentatge d'alumnes que acaben l'ESO sense cap títol i a l'abandó escolar prematur relacionat amb aquell, hi ha dos assumptes que preocupen la societat, el CEE i les mateixes autoritats: l'elevada taxa d'abandó, així com la resistència a disminuir, i l'existència de notables diferències entre els índexs de les comunitats autònomes. Respecte d'això, i a la vista del Pla de prevenció de l'abandó escolar acordat durant el període d'elaboració del present Informe en el si de la Conferència Sectorial d'Educació, el Consell Escolar de l'Estat sol·licita al Ministre que plantege en l'esmentat òrgan la necessitat de fixar prioritats, entre les actuacions previstes, i d'avaluar amb rigor els resultats d'eixes actuacions prioritàries. A més,

el CEE proposa a la Conferència que estudie alguna via d'eixida per als alumnes que completen la seua escolaritat obligatòria i no obtenen cap acreditació. En particular, suggerix analitzar la conveniència d'expedir a estos alumnes un certificat oficial amb validesa a efectes laborals i amb la possibilitat de facilitar-los l'accés a determinats mòduls professionals, d'acord amb la seua situació i possibilitats.

3ª) El denominat “fracàs escolar” és més acusat en el cas dels barons. En conseqüència, es recomana a les administracions educatives l'estudi de les causes d'esta diferència i l'elaboració de plans específics que presenten una oferta formativa atractiva per als jòvens i que incloguen campanyes de conscienciació dirigides a les famílies i actuacions concretes com el reforç de la tutoria i de l'orientació escolar, suports educatius i desdoblaments, així com la dotació del personal necessari, destinades a l'alumnat amb carències familiars i socials o que rebutja la institució escolar.

4ª) El Consell Escolar de l'Estat insta el Ministeri d'Educació i les administracions educatives a crear una oferta que cobrisca la demanda existent, suficient i eficaç, de Programes de Qualificació Professional Inicial, augmentant la diversificació de la mateixa i a facilitar l'accés des de la qualificació professional inicial als cicles formatius de grau mitjà, tenint en compte criteris com l'entorn socioeconòmic i les necessitats reals de formació i ocupació. En este sentit, haurien d'incrementar-se les qualificacions que formen part del Sistema Nacional de Qualificacions i Formació Professional de nivell 1 perquè, de no fer-ho així, podria ser inviable a curt termini la impartició dels PCPI al no tindre la referència fonamental per al seu ensenyament.

4. Ensenyaments postobligatoris: Batxillerat i Formació Professional

1ª) El Consell Escolar de l'Estat constata el pronunciat dèficit d'Espanya en relació amb la taxa de titulació en educació secundària postobligatòria en la franja d'edat de 18 a 24 anys. En conseqüència,

insta les administracions educatives a adoptar totes les mesures que siguin necessàries per a aconseguir augmentar-la, del 61,4 % actual cap a l'objectiu europeu del 85% i a difondre la informació sobre els ensenyaments postobligatoris i que no escatimen esforços perquè l'alumnat amb discapacitat romanga i avanci dins del sistema educatiu més enllà de les etapes obligatòries, accedint a majors nivells de formació. Amb eixa finalitat, serà necessària la continuïtat i l'estabilitat en la previsió i la dotació de recursos de suport.

A) Batxillerat

2ª) El Consell Escolar de l'Estat considera que és imprescindible una major flexibilitat del Batxillerat, a través de l'augment de l'oferta de qualitat i diversificada d'esta etapa educativa, i insta el Ministeri d'Educació perquè approve la normativa necessària que garantisca una oferta suficient i degudament planificada de Batxillerats nocturn i a distància en tot l'Estat. La major flexibilitat exigix un reforç de l'orientació en l'últim any de l'Educació Secundària Obligatòria perquè l'alumnat compte amb una àmplia informació, incloent el disseny dels nous estudis universitaris, que li permeta triar la modalitat o via més ajustada a les seues competències i interessos.

3ª) S'insta el Ministeri d'Educació i les administracions educatives a vetlar per l'adequada coordinació entre els centres de Secundària i les universitats perquè les proves d'accés a la Universitat s'adeqüen als continguts i les funcions del Batxillerat, la qual cosa exigix una presència rellevant en el disseny de les mateixes del professorat que impartix docència en Batxillerat.

B) Formació Professional¹

4ª) El Consell Escolar de l'Estat constata l'important desequilibri entre les taxes de matriculació en els estudis professionals i els estudis acadèmics, clarament desfavorable per a aquells. Per tant, es considera necessari promoure una major cooperació del món empresarial, les universitats i els agents econòmics i socials en el disseny i planificació de les ensenyances professionals per a adoptar una sèrie de mesures que permeten incrementar la matrícula en cicles de formació professional de grau mitjà:

- Completar el desenvolupament del Catàleg de Títols de Formació Professional en el marc LOE, després de realitzar els oportuns estudis de tendència per a adaptar l'oferta a les necessitats i la demanda del món productiu, amb una major cooperació del món empresarial i els agents socials en el disseny i planificació dels ensenyaments professionals.
- Promoure campanyes informatives per a afavorir l'augment d'alumnes que accedixen i es titulen en estos cicles, i incrementar el nombre de centres que impartixen estos ensenyaments amb una oferta atractiva per a la joventut, suficient i diversificada, que incloga en les qualificacions professionals i els mòduls formatius l'accessibilitat universal i que permeta escolaritzar tot l'alumnat que ho demande sobre la base d'un augment de la qualitat per mitjà d'una major inversió, un menor nombre d'estudiants per aula, materials i instruments de treball, estudi i pràctiques adequats, etc. Així mateix, insta el Ministeri d'Educació a continuar fomentant els Programes de Mobilitat i el desenvolupament de polítiques d'informació i orientació professional.

¹ L'atenció que ha rebut en el curs 2007/2008 la Formació Professional i la necessitat d'impulsar decididament estos estudis, en justifica la major amplitud de les propostes de millora.

- Potenciar el mòdul de Formació en Centres de Treball (FCT) i assegurar a través dels Servicis d'Inspecció que l'esmentat mòdul es desenvolupe correctament, fent possible de realitzar part de la FCT en un país europeu i establint-hi mecanismes de finançament específic per a l'alumnat mentre cursa el dit mòdul de formació. Així mateix, s'insta les administracions educatives perquè assegurin a l'alumnat amb discapacitat la realització de pràctiques externes de qualitat en entorns laborals accessibles.
- El Consell Escolar de l'Estat recomana prestar especial atenció a les necessitats de formació del professorat que impartix els ensenyaments en la formació professional de grau mitjà i de grau superior. És imprescindible generalitzar programes formatius i estímuls laborals i econòmics dirigits a tot el professorat dels centres públics i privats concertats per a facilitar el perfeccionament i l'accés al coneixement de les novetats específiques de cada matèria i als últims avanços tecnològics per a mantindre un nivell d'ensenyança que es corresponga amb les exigències de les activitats professionals per a les quals s'està capacitant tot l'alumnat.

5ª) El Consell Escolar de l'Estat recomana prestar atenció específica als col·lectius de jòvens que tenen problemes per a traure's el títol d'ESO, o per a continuar estudiant, i que haurien de matricular-se en cicles de FP de grau mitjà:

- Generalitzar els Programes de Qualificació Professional Inicial per a reduir el fracàs escolar en ESO i millorar-ne l'accés des dels Programes de Qualificació Professional Inicial als cicles de grau mitjà, amb àmplia oferta de cursos preparatoris de les proves d'accés, incorporant-hi modalitats *on line*, semipresencial o a distància. Així mateix, es recomana iniciar el procediment per a establir un curs d'accés directe als cicles de grau mitjà des dels Programes de Qualificació Professional Inicial, amb una oferta formativa adaptada.

- Establir beques específiques per a estudiants de FP que ajuden a evitar l'abandó primerenc de l'educació i proporcionar incentius econòmics a alumnat i empresaris a fi de facilitar el desenvolupament de fórmules compostes formació-ocupació, permetent compatibilitzar la formació i el treball a temps parcial.
- El Consell Escolar de l'Estat insta el Ministeri d'Educació a garantir que l'alumnat que curse cicles formatius de grau mitjà puga accedir als cicles de grau superior a través d'un curs d'accés que tinga un pes notable en eixe trànsit.

6ª) El Consell Escolar de l'Estat recomana així mateix prestar atenció específica als col·lectius d'adults sense el nivell d'educació secundària superior, que podrien retornar al sistema educatiu, preferentment a estudis per a l'obtenció del títol d'ESO o a l'oferta de FP de grau mitjà. Per a això es proposa:

- Augmentar l'oferta de titulacions, incloent el voluntariat social, i incrementar la flexibilitat de les ensenyances presencials i la seua impartició en règim nocturn, a més de desenvolupar plataformes de teleformació i la formació a distància.
- Establir una Xarxa de Centres de Noves Oportunitats, amb una doble funció acadèmica i laboral, on es determinarien i acreditarien les competències bàsiques aconseguides en relació amb els nivells d'ESO, així com el reconeixement i acreditació de competències professionals de nivell 1, que s'integren en els Certificats de Professionalitat de l'Administració Laboral. Així mateix es proporcionaran ofertes formatives adaptades per a completar el títol d'ESO, o per a adquirir les competències bàsiques requerides per a poder cursar Certificats de Professionalitat de nivells 2 i 3. A esta Xarxa es podrien incorporar tant centres de nova construcció, com Centres Integrats de Formació Professional, Centres d'Adults i Instituts amb torns vespertí i nocturn.

- El Consell Escolar de l'Estat considera imprescindible l'optimització dels recursos en els dos subsistemes de formació professional –inicial i formació per a l'ocupació-, establint una major flexibilitat entre els cicles formatius, el batxillerat, i altres estudis, articulant i integrant eficaçment tot el sistema reglat i no reglat. Així mateix estima necessària la promoció d'un sistema integrat d'informació i orientació professional i escolar gestionat per les administracions laboral i educativa, així com el reforçament de polítiques, sistemes i pràctiques relacionades amb la informació, orientació i assistència dels ciutadans i la disposició dels recursos tecnològics de suport per a l'alumnat amb discapacitat.

5. La màxima prioritat de futur: invertir en educació (la despesa)

1ª) A Espanya, la despesa pública en educació està per davall de la mitjana de la Unió Europea i de l'OCDE. En conseqüència, s'insta les administracions educatives a fer efectiu el que preveu l'article 155.2 de la LOE, a fi de complir als objectius establits i aconseguir, en el menor termini possible, l'equiparació amb els països de la UE tant en despesa sobre el PIB com en despesa anual per alumne.

2ª) En les presents circumstàncies de crisi el CEE insistix, amb més motiu, en la seua petició al Govern, per mitjà del Ministre d'Educació, perquè incremente en els Pressupostos Generals per a l'any 2010, de manera significativa, la inversió en Educació reforçant prioritàriament les partides destinades als fins següents:

- l) Millora de la infraestructura escolar amb la renovació, millora i equipament dels centres. Gran part de l'increment en la despesa pública hauria d'anar dirigit a

les tecnologies de la informació i la comunicació aplicades a l'educació i la formació.

- II) Oferta suficient i eficaç de programes de qualificació professional inicial.
- III) Formació permanent del professorat en competències bàsiques, en idiomes, en l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació aplicades a l'educació i en modalitats educatives flexibles recolzades en les esmentades eines didàctiques, així com en el coneixement i intervenció sobre les necessitats educatives especials derivades de discapacitat.
- IV) Satisfer la demanda de primer cicle d'Educació Infantil.

3ª) S'insta les administracions educatives a fer un esforç per a procurar l'equiparació a la mitjana europea i de l'OCDE en les beques de mobilitat incloses en els diferents Programes Europeus.

4ª) Segueix vigent la proposta continguda en informes de cursos anteriors, per la qual el Consell Escolar de l'Estat manifestava que és necessari augmentar la inversió en educació fins al 7% del PIB al finalitzar l'actual legislatura per a superar els dèficits estructurals d'anys d'inversió per davall de la d'altres països del nostre entorn.

6. Convivència

1ª) Es proposa l'aprovació d'una normativa específica i bàsica que garantisca que tots els centres escolars compten amb els recursos materials i humans necessaris per a posar en pràctica el seu Projecte Educatiu, el seu Pla d'Atenció a la Diversitat i el seu Pla de Convivència i que disposen de la suficient capacitat organitzativa per a donar respostes singulars en aquells casos que ho requerisquen.

2ª) El Consell Escolar de l'Estat proposa la realització d'un protocol d'actuació entre les administracions educatives i els mitjans de comunicació amb dos fins: aconseguir un tractament rigorós dels problemes de convivència que es produïxen en l'escola i desenvolupar iniciatives que permeten percebre l'impacte dels mitjans de comunicació i Internet en l'alumnat i reforçar-ne l'ús racional.

3ª) Es proposa al Ministeri, a través de l'Observatori de la Convivència, la realització d'un estudi sobre la situació educativa del nombrós contingent d'alumnes immigrants: la seua integració efectiva, els seus resultats acadèmics, les seues actituds respecte a l'escola que els acull, etc. Així mateix, s'insta l'Institut d'Avaluació a realitzar un estudi sobre els valors i les actituds per a la convivència de l'alumnat i el clima escolar dels centres educatius a fi de buscar solucions reals als conflictes i per a poder avaluar l'impacte de millora de les mesures adoptades. Es recomana la difusió dels dits estudis així com la recopilació i difusió de pràctiques significatives de mediació, de foment de la convivència entre alumnes de diferents cultures i de la igualtat real entre hòmens i dones.

4ª) El Consell Escolar de l'Estat insta el Ministeri d'Educació que desenvolupe una normativa que obligue a la composició paritària entre els sectors de docents i de pares i mares i de l'alumnat a partir de l'ESO en les comissions de convivència dels centres educatius.

5ª) El Consell Escolar de l'Estat fa un crida al Ministeri perquè avalue el Pla de Millora de la Convivència Escolar que va comportar la firma de convenis amb diferents institucions, agents socials i organitzacions de la comunitat educativa com a reforç del Pla de Convivència, fent-se eco de la denúncia del seu poc o escàs compliment per part d'alguns sectors. Així mateix, es fa un crida al Ministeri d'Educació i a la Conferència Sectorial d'Educació, per al desenvolupament d'un nou marc de drets, deures i garanties dels i les estudiants i l'establiment d'uns criteris comuns en el tractament de la convivència escolar.

7. Participació educativa

1ª) El Consell Escolar de l'Estat insta les administracions educatives a regular legalment el foment de la participació garantint i incrementant els recursos per al seu desenvolupament en tots els sectors que componen la comunitat educativa.

8. Propostes de millora comunes a totes les etapes dels ensenyaments no universitaris

1ª) S'insta les administracions educatives a fer efectiva l'autonomia dels centres per a diagnosticar les necessitats, dissenyar les mesures a adoptar i elaborar els seus projectes educatius, promovent la cultura de l'esforç i l'esperit emprenedor. També han de facilitar i promoure el treball cooperatiu dels equips docents i la cooperació entre els centres educatius i les famílies a partir del reforç de les tutories i de l'orientació escolar, per la qual cosa s'insta les administracions educatives i els centres docents a afavorir la implicació i la participació de les famílies disposant totes les mesures necessàries per a facilitar el seu contacte amb l'escola, habilitant els horaris que siguin accessibles per a totes les parts implicades i establint-hi els corresponents permisos laborals. Així mateix, s'insta el Ministeri d'Educació i les administracions educatives a l'aplicació de la Disposició Addicional Vint-i-novena de la LOE perquè s'estudie la quantia dels mòduls de concert i s'acoste realment a la gratuïtat d'estos ensenyaments.

2ª) El Consell Escolar de l'Estat insta els poders públics a establir programes específics en tots els centres educatius i de formació en el marc del Pla Nacional de l'I+D i d'acord amb les directrius europees de garantia de qualitat.

3ª) El Consell Escolar de l'Estat reitera al Ministre d'Educació, i als consells d'universitats, la urgència de completar la normativa que estableix els graus d'Infantil i Primària i el màster de Secundària, així

com els d'especialització en atenció a la diversitat. Insistix, a més, en la necessitat imprescindible que estos estudis incorporen i apliquen la part pràctica de la formació amb tot rigor des del començament, per l'efecte motivador i dinamitzador que podria tindre en els centres en què es realitzaren eixes pràctiques i per extensió en tots els centres de Secundària. Així mateix, suggerix que la selecció de professors i centres de pràctiques es faça amb criteris que impliquen les administracions educatives, i que seleccionen professors que tinguen acreditada una pràctica innovadora i eficaç i insta la UNED perquè active l'oferta del màster de Secundària per a possibles interessats en tot l'àmbit nacional. Finalment, el Consell Escolar de l'Estat considera fonamental el desenvolupament de plans de formació permanent adaptats a les noves necessitats professionals, sent prioritàries la formació en idiomes i el desenvolupament en l'aula de les competències bàsiques, així com l'ús de les TIC i la formació en el suport educatiu a la discapacitat.

4ª) Resulta necessari promoure millores en l'ensenyament de les llengües estrangeres. En este context haurien d'adoptar-se decisions que permeten l'intercanvi de professorat i personal auxiliar i, més concretament, revisar i agilitzar el procediment de convalidació de titulacions per a professors d'idiomes que provenyen d'altres països. Així mateix, el Consell Escolar de l'Estat insta el Ministeri d'Educació a modificar el Decret 1629/2006 amb l'objecte que les Escoles Oficials d'Idiomes puguen impartir i certificar els nivells C del Marc Comú Europeu de referència per a les llengües.

5ª) El Consell Escolar de l'Estat insta els poders públics a realitzar una adequada programació de l'oferta educativa a fi de fer efectiva la plena i equilibrada escolarització, sense exclusions, i a afavorir la integració en els centres públics i privats concertats de l'alumnat immigrant que s'incorpora tardanament al sistema educatiu, dels que presenten problemes o riscos d'abandó i d'exclusió social, així com dels alumnes que presenten necessitats educatives especials, sobretot en els casos en què existisca un desfasament curricular important o que desconeguen les llengües oficials de la corresponent comunitat

autònoma. Així mateix, s'insta les administracions a la creació de centres de recursos i equips d'acollida que estudien la situació escolar, personal, familiar i social de l'alumnat procedent d'altres països per a cooperar amb l'equip educatiu dels centres en l'avaluació o diagnòstic inicial i en l'establiment de mesures d'atenció específica.

6ª) El Consell Escolar de l'Estat considera fonamental el desenvolupament integral de la infància i l'adolescència, per això insta les administracions educatives a fomentar la cooperació amb les administracions locals i els seus servicis culturals, sanitaris i socials per a la millor atenció integral de tota la població escolaritzada.

7ª) El Consell Escolar de l'Estat insta el Govern i el Parlament que introduïsquen les modificacions legals oportunes per a estendre l'escolarització obligatòria fins als 18 anys.

8ª) El Consell Escolar de l'Estat insta el Govern que garantisca al professorat, a més d'altres drets laborals², la jubilació anticipada indefinida.

9ª) Per a poder realitzar un diagnòstic ajustat de tots els aspectes que concorren en la situació del sistema educatiu, el Consell Escolar de l'Estat insta el Ministeri d'Educació i les administracions educatives a realitzar estudis sobre els avantatges o desavantatges que suposa la separació dels dos cicles d'Educació Infantil en centres educatius distints, sobre els projectes bilingües i plurilingües existents en els distints àmbits territorials, sobre la repetició de curs i les seues conseqüències en aconseguir l'èxit escolar, sobre el grau d'absentisme del professorat, sobre les raons d'abandó escolar en l'etapa obligatòria des de la perspectiva de l'alumnat i de les famílies per a desenvolupar indicadors que permeten la detecció precoç de l'abandó escolar i sobre l'horari lectiu real de l'alumnat de secundària.

² Gratuïtat en la prestació farmacèutica per als pensionistes de MUFACE. Reconeixements mèdics anuals, d'acord amb la Llei de Prevenció de Riscos Laborals.

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN

Informe sobre el estado y situación del sistema educativo

Curso 2007/2008

educacion.es

Índice

Presentación	5
Propuestas de mejora	11
<i>0. De carácter general</i>	<i>11</i>
<i>1. Educación infantil</i>	<i>13</i>
<i>2. Educación primaria</i>	<i>14</i>
<i>3. Educación Secundaria Obligatoria</i>	<i>15</i>
<i>4. Enseñanzas postobligatorias: Bachillerato y Formación Profesional</i>	<i>17</i>
<i>5. La máxima prioridad de futuro: invertir en educación (el gasto)</i> .	<i>22</i>
<i>6. Convivencia</i>	<i>23</i>
<i>7. Participación educativa</i>	<i>24</i>
<i>8. Propuestas de mejora comunes a todas las etapas de las enseñanzas no universitarias</i>	<i>25</i>

2ª Que la Conferencia Sectorial de Educación adopte las medidas pertinentes para que se cumpla el *Plan Educa3*, se cubra la demanda de plazas para el primer ciclo de la Educación Infantil y se garantice la calidad y el carácter educativo de esta etapa.

3ª Que la Conferencia Sectorial de Educación fije prioridades entre las actuaciones previstas en el *Plan de Prevención del abandono escolar* y que las Administraciones educativas adopten las medidas oportunas para que todos los alumnos obtengan al menos la certificación de PCPI y, en todo caso, se certifiquen las competencias básicas adquiridas a aquellos alumnos que hayan completado su escolaridad obligatoria y no hayan obtenido la titulación de secundaria obligatoria, para evitar que salgan del sistema educativo sin ninguna certificación.

4ª Que la Conferencia Sectorial de Educación impulse de forma decidida un sistema integrado y flexible de Formación Profesional y desarrolle el procedimiento de evaluación y acreditación de las competencias profesionales adquiridas a través de la experiencia laboral y aprendizajes no formales así como la Red de Centros de Nuevas Oportunidades, polo de atracción para las personas adultas. Todo ello a fin de aumentar significativamente la tasa de titulados en educación secundaria postobligatoria, en el marco del aprendizaje a lo largo de la vida.

5ª Que las Administraciones competentes utilicen los resultados de las evaluaciones nacionales e internacionales para establecer prioridades cuando se adopten las oportunas medidas de mejora del sistema educativo y para dinamizar el trabajo en los centros y en las aulas.

6ª Que las Administraciones competentes no escatimen esfuerzos y recursos para garantizar la actualización y mejora de la formación inicial del profesorado e impulsen con urgencia la implantación de los grados de Infantil y Primaria y el master de Secundaria, y que velen para que la parte práctica de la formación se imparta con calidad y rigor.

7ª Que la Presidencia del Consejo solicite al Ministerio de Educación la elaboración, para el próximo curso, de los indicadores que permitan conocer la evolución de las actuaciones emprendidas en los temas que se han considerado prioritarios con objeto de que el próximo informe pueda hacerse eco de los avances registrados.

Estamos casi en la víspera de que España ostente la Presidencia de la Unión Europea en el primer semestre del año 2010, momento de hacer balance de nuestra situación respecto a los diferentes objetivos que se fijaron en la Estrategia de Lisboa. Es obligado un esfuerzo importante por parte de todos -Administraciones, centros docentes y comunidad educativa- para lograr alcanzar dichos objetivos en los aspectos que sean posibles y para mejorar nuestros resultados en aquellos otros en los que todavía nos encontramos muy alejados de la meta prevista

En consecuencia, consciente del valor añadido que significa lograr alcanzar un notable grado de consenso, el Consejo Escolar del Estado demanda a las autoridades, a la comunidad educativa y a sí mismo un generoso esfuerzo para cooperar en favor de la mejora de la educación. Por esta razón, las actuaciones urgentes que se solicitan tienen la fuerza de venir propuestas no por uno o varios sectores, sino de constituir las aspiraciones de la comunidad educativa en su conjunto para lograr la estabilidad y eficacia del sistema educativo. Así, el Consejo insta al Ministerio de Educación, a la Conferencia Sectorial de Educación, a todas las Administraciones educativas, a las Instituciones, Organismos y a la sociedad en general para que, con el grado de competencia y responsabilidad que a cada uno le corresponde, conviertan a la educación en la máxima prioridad, ya que la inversión en educación reporta beneficios individuales y sociales que revierten en el bienestar social con un efecto multiplicador.

Aspectos formales y contenidos del presente Informe

Se ha mantenido una estructura similar a la de los cursos anteriores para focalizar la atención sobre los aspectos que se consideran más relevantes del curso académico objeto de análisis sin perder la riqueza de datos y matices que representa la información estadística y documental. Además, si ya el curso pasado las propuestas de mejora que el Pleno ha aprobado se publicaron tanto en castellano como en las lenguas cooficiales del Estado, para facilitar su mayor difusión e incrementar las posibilidades de influencia institucional de la comunidad educativa, este curso se incorpora también la publicación en inglés de las mismas.

En el *Apartado I* se incluye el análisis de los acontecimientos más destacados del curso.

En el *Apartado II* se mantienen seis capítulos con los seis aspectos más relevantes de nuestro sistema y su comparación internacional y se ha añadido uno nuevo, relativo a la participación, que incluye las conclusiones del décimo octavo Encuentro de Consejos Escolares Autonómicos y del Estado, realizado en Bilbao y organizado por el Consejo Escolar del País Vasco, que tuvo como tema de trabajo monográfico las *competencias básicas*. En cada uno de estos capítulos se incluyen aquellas *propuestas de mejora* que el Consejo Escolar del Estado estima conveniente elevar a las Administraciones educativas.

En el *Apartado III* se recoge toda la información estadística y documental, clasificada por epígrafes con la estructura de cursos anteriores, para facilitar la localización de datos y su comparación y se mantiene el apartado específico dedicado a Ceuta y Melilla.

Toda la información contenida en los apartados descritos está incorporada al CD que acompaña a la publicación en papel. Por su parte, las propuestas de mejora que complementan cada uno de los aspectos más relevantes de la educación española (Educación infantil, Educación primaria, Educación Secundaria Obligatoria, Educación

postobligatoria, Convivencia e igualdad y Participación) se completan con otras propuestas de mejora de carácter general y comunes a todas las etapas de las enseñanzas no universitarias. Este conjunto de propuestas se publica en una separata a la que se pretende dar la mayor difusión posible.

Carmen Maestro Martín

Presidenta del Consejo Escolar del Estado

Propuestas de mejora

0. De carácter general

1ª) El Consejo Escolar del Estado insta al Ministerio de Educación a buscar un marco que permita un compromiso institucional, acuerdo o pacto de Estado que asegure la estabilidad de un sistema educativo válido y eficaz para todo el territorio nacional y con visos de permanencia, cuestión esencial para mejorar el sistema educativo, la enseñanza pública y las condiciones de trabajo de los docentes.

2ª) El Consejo Escolar del Estado considera que la escuela pública debe ser el eje vertebrador del sistema educativo del Estado español, pues la escuela pública es la que está en todos los pueblos y ciudades, en todos los barrios y aldeas, es a la que acude la mayoría del alumnado de todo el Estado, la que hace que la etapa de escolarización obligatoria sea una etapa de convivencia entre escolares, con los iguales y con los distintos, una etapa que contribuye con esta convivencia al mejor desarrollo democrático de una sociedad cada día más diversa, más múltiple, más plural. Esta escuela, la escuela pública, en la que cursa la escolarización obligatoria la mayoría del alumnado de todo el Estado, es la que deben potenciar los poderes públicos.

3ª) El Consejo Escolar del Estado propone al Ministro de Educación que con la urgencia necesaria articule las medidas oportunas para consensuar con los representantes del profesorado un Estatuto Docente que adapte la profesión docente a los nuevos marcos institucionales derivados del Estado de las Autonomías y de nuestra integración en Europa y a las nuevas realidades sociales, basándose en los compromisos que el Ministerio de Educación adquirió en el marco institucional de la Mesa Sectorial del 18 de abril de 2007. Por otra parte, dado que la formación del profesorado constituye una de las claves para mejorar importantes aspectos del sistema educativo, el

Consejo Escolar del Estado reitera al Ministro de Educación, a los Consejos de Universidades y a las Administraciones educativas la urgencia de impulsar el nuevo sistema de formación inicial y los planes de formación permanente necesarios para que los docentes afronten el esfuerzo que exigen los nuevos contextos sociales y educativos con el reconocimiento y la valoración social que les corresponde.

4ª) El Consejo Escolar del Estado insta al Ministerio de Educación a impulsar las evaluaciones nacionales e internacionales como herramienta de mejora y a extraer de los resultados las conclusiones que mejoren nuestro sistema educativo. Asimismo, insta a la Conferencia Sectorial de Educación a que arbitre los medios adecuados para que se difundan y se discutan entre el profesorado los modelos de pruebas de estas evaluaciones en la medida en que puedan ayudar a renovar los procesos de enseñanza y aprendizaje en nuestros centros y, sobre todo, difundir las buenas prácticas llevadas a cabo por los centros educativos.

5ª) El Consejo Escolar del Estado insta a las diferentes administraciones educativas a cumplir el precepto establecido por la Ley Orgánica de Educación, en su artículo 84.3, que establece que “en ningún caso habrá discriminación por razón de nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquiera otra condición o circunstancia personal y social” que conlleva no suscribir o suprimir los conciertos educativos con centros que no permiten la matriculación mixta del alumnado.

6ª) El Consejo Escolar del Estado insta a las Administraciones Educativas a que promuevan la aplicación tanto en el currículo como en los centros y entornos formativos, de los principios de igualdad de oportunidades, diseño para todos y accesibilidad universal.

1. Educación infantil

1ª) Una vez que prácticamente se ha completado la escolarización en el segundo ciclo de la Educación Infantil, se insta a las Administraciones educativas a potenciar significativamente la escolarización en el primer ciclo con el fin de alcanzar los objetivos marcados en el Programa Nacional de Reformas en el horizonte del 2010, a incrementar los esfuerzos en las campañas informativas a las familias sobre los beneficios de la escolarización temprana y a facilitar la conciliación de la vida familiar y laboral de los padres y madres.

2ª) El Consejo Escolar del Estado se congratula de la puesta en marcha del Plan Educa 3, que da respuesta a su propuesta del curso anterior de un Plan Especial de Educación Infantil. Para que esta iniciativa tenga éxito, se insta a las Administraciones educativas y a las corporaciones locales a que realicen el máximo esfuerzo de coordinación y cooperación en materia de financiación. Asimismo, con el objetivo de asegurar unos niveles mínimos de calidad en todo el Estado, el Ministerio de Educación, tras las correspondientes negociaciones y consultas, debería regular los marcos necesarios sobre los requisitos mínimos referidos a personal e instalaciones que deben cumplir todos los centros educativos de Educación Infantil en sus dos ciclos y las enseñanzas mínimas comunes en el primer ciclo, así como realizar la evaluación y seguimiento de los criterios de calidad y equidad contemplados en el plan para garantizar el carácter educativo del conjunto de la etapa.

3ª) El Consejo Escolar del Estado considera que, ante el carácter educativo que la LOE marca a la Educación Infantil, los centros del primer ciclo de esta etapa educativa que dependen de las administraciones autonómicas no específicamente educativas, debe transferirse a la Consejería de Educación de su correspondiente comunidad.

4ª) Se insta a las administraciones educativas a que promuevan la efectiva y temprana detección de necesidades específicas de apoyo

educativo, singularmente aquellas asociadas a discapacidad, cuya precoz detección permite el aprovechamiento del periodo crítico de aprendizaje en los niños que, en estas circunstancias, determina de forma irreversible su futuro desarrollo y sus aprendizajes posteriores.

5ª) Se propone a las Administraciones educativas que elaboren planes de transición específicos desde el último curso de la Educación Infantil al primer curso de la Educación Primaria, así como que insten a los centros docentes a elaborar Proyectos educativos que recojan explícitamente la continuidad entre el segundo ciclo de Educación Infantil y el primer ciclo de Educación Primaria con acciones coordinadas que presten atención especial a la participación de las familias.

2. Educación primaria

1ª) Se propone a las Administraciones educativas la elaboración de un plan específico de fomento de la lectura desde la Educación Primaria que proporcione al profesorado formación, instrumentos y recursos de todo tipo para cumplir adecuadamente la disposición legal de dedicar un tiempo diario a la lectura en todas las áreas y materias. Este plan específico debe, asimismo, arbitrar las actuaciones necesarias para dotar a los centros de bibliotecas escolares con instalaciones adecuadas, atendidas por personal especializado y con recursos y horarios suficientes e incluir herramientas y materiales dirigidos a las familias y al alumnado. Para garantizar su eficacia el plan debe ir acompañado de la correspondiente memoria económica y de una evaluación periódica de los resultados obtenidos.

2ª) Las evaluaciones de diagnóstico al finalizar el segundo ciclo de Educación Primaria han de ser un instrumento para detectar las dificultades de aprendizaje y favorecer la adopción de medidas de mejora. Se recomienda a las Administraciones educativas la planificación de actividades de refuerzo y recuperación que formen parte de las actuaciones ordinarias de los centros educativos y que

sean lo suficientemente flexibles para permitir intervenir en el momento en que las dificultades se detecten como la fórmula más eficaz para favorecer el éxito del alumnado al finalizar la enseñanza obligatoria. La planificación de las actividades de refuerzo y recuperación deben formar parte de los proyectos educativos, por lo que los centros deberían disponer de la necesaria dotación de plantillas y de los recursos necesarios para el alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo.

3ª) El Consejo Escolar del Estado recomienda a las Administraciones educativas que potencien sus esfuerzos para facilitar el tránsito entre las etapas Primaria y Secundaria, mediante la elaboración de adecuados programas de coordinación entre el profesorado que imparte ambos niveles, incluida la necesaria previsión de los recursos de apoyo que den respuesta a las necesidades específicas de apoyo educativo.

3. Educación Secundaria Obligatoria

1ª) El Consejo Escolar del Estado considera que el problema más importante de nuestro sistema educativo es la baja tasa de alumnos que acaban con éxito la enseñanza obligatoria, muy alejada de los niveles de titulación de los países de la UE. Por ello, este Consejo insta a las Administraciones educativas a reforzar las tutorías y la orientación y seguir mejorando la atención a la diversidad con programas en todos los centros que incluyan la disposición de los recursos humanos y materiales necesarios para el alumnado con discapacidad, medidas de compensación educativa y los Planes de Refuerzo, Orientación y Apoyo (PROA). Asimismo, se debe garantizar el conocimiento de la ejecución y la evaluación de estos planes. En general, todas las actividades de refuerzo y apoyo requieren una planificación cuidada y “horas de docencia”, algunas de ellas especializadas. El incremento de plantillas (ratio profesor/aula) es urgente, pues la realidad actual es deficiente en los centros educativos.

La incorporación de equipos de orientación en número suficiente también es esencial.

2ª) En lo que se refiere al elevado porcentaje de alumnos que terminan la ESO sin ningún título y al abandono escolar prematuro relacionado con aquel, hay dos asuntos que preocupan a la sociedad, al CEE y a las propias autoridades: la elevada tasa de abandono, así como la resistencia a disminuir, y la existencia de notables diferencias entre los índices de las Comunidades Autónomas. Al respecto, y a la vista del Plan de Prevención del abandono escolar acordado durante el período de elaboración del presente Informe, en el seno de la Conferencia Sectorial de Educación, el Consejo Escolar del Estado solicita al Sr. Ministro que plantee en el citado órgano la necesidad de fijar prioridades, entre las actuaciones previstas, y de evaluar con rigor los resultados de esas actuaciones prioritarias. Además, el CEE propone a la Conferencia que estudie alguna vía de salida para los alumnos que completan su escolaridad obligatoria y no obtienen ninguna acreditación. En particular, sugiere analizar la conveniencia de expedir a estos alumnos un certificado oficial con validez a efectos laborales y con la posibilidad de facilitarles el acceso a determinados módulos profesionales, acordes con su situación y posibilidades.

3ª) El denominado “fracaso escolar” es más acusado en el caso de los varones. En consecuencia, se recomienda a las Administraciones educativas el estudio de las causas de esta diferencia y la elaboración de planes específicos que presenten una oferta formativa atractiva para los jóvenes y que incluyan campañas de concienciación dirigidas a las familias y actuaciones concretas como el refuerzo de la tutoría y de la orientación escolar, apoyos educativos y desdobles, así como la dotación del personal necesario, destinadas al alumnado con carencias familiares y sociales o que rechaza la institución escolar.

4ª) El Consejo Escolar del Estado insta al Ministerio de Educación y a las Administraciones educativas a crear una oferta que cubra la demanda existente, suficiente y eficaz, de Programas de Cualificación Profesional Inicial, aumentando la diversificación de la misma y a

facilitar el acceso desde la cualificación profesional inicial a los ciclos formativos de grado medio, teniendo en cuenta criterios como el entorno socioeconómico y las necesidades reales de formación y empleo. En este sentido, deberían incrementarse las cualificaciones que forman parte del Sistema Nacional de Cualificaciones y Formación Profesional de nivel 1 pues, de no hacerlo así, podría ser inviable a corto plazo la impartición de los PCPI al carecer de la referencia fundamental para su enseñanza.

4. Enseñanzas postobligatorias: Bachillerato y Formación Profesional

1ª) El Consejo Escolar del Estado constata el acusado déficit de España en relación con la tasa de titulación en educación secundaria postobligatoria en la franja de edad de 18 a 24 años. En consecuencia, insta a las Administraciones Educativas a adoptar cuantas medidas sean necesarias para lograr aumentarla, del 61,4 % actual hacia el objetivo europeo del 85% y a difundir la información sobre las enseñanzas postobligatorias y a que no escatimen esfuerzos para que el alumnado con discapacidad permanezca y avance dentro del sistema educativo más allá de las etapas obligatorias, accediendo a mayores niveles de formación. Para ello, será necesaria la continuidad y la estabilidad en la previsión y la dotación de recursos de apoyo.

A) Bachillerato

2ª) El Consejo Escolar del Estado considera que es imprescindible una mayor flexibilidad del Bachillerato, a través del aumento de la oferta de calidad y diversificada de esta etapa educativa e insta al Ministerio de Educación para que apruebe la normativa necesaria que garantice una oferta suficiente y debidamente planificada de Bachilleratos nocturno y a distancia en todo el Estado. La mayor flexibilidad exige un refuerzo de la orientación en el último año de la Educación Secundaria Obligatoria para que el alumnado cuente con una amplia información,

incluyendo el diseño de los nuevos estudios universitarios, que le permita elegir la modalidad o vía más ajustada a sus competencias e intereses.

3ª) Se insta al Ministerio de Educación y a las Administraciones educativas a velar por la adecuada coordinación entre los centros de Secundaria y las Universidades para que las Pruebas de Acceso a la Universidad se adecuen a los contenidos y las funciones del Bachillerato, lo que exige una presencia relevante en el diseño de las mismas del profesorado que imparte docencia en Bachillerato.

B) Formación Profesional¹

4ª) El Consejo Escolar del Estado constata el importante desequilibrio entre las tasas de matriculación en los estudios profesionales y los estudios académicos, claramente desfavorable para aquellos. Por tanto, se considera necesario promover una mayor cooperación del mundo empresarial, las universidades y los agentes económicos y sociales en el diseño y planificación de las enseñanzas profesionales para adoptar una serie de medidas que permitan incrementar la matrícula en ciclos de formación profesional de grado medio:

- Completar el desarrollo del Catálogo de Títulos de Formación Profesional en el marco LOE, tras realizar los oportunos estudios de tendencia para adaptar la oferta a las necesidades y la demanda del mundo productivo, con una mayor cooperación del mundo empresarial y los agentes sociales en el diseño y planificación de las enseñanzas profesionales.
- Promover campañas informativas para favorecer el aumento de alumnos y alumnas que acceden y titulan en estos ciclos e incrementar el número de centros que imparten estas

¹ La atención que ha recibido en el curso 2007/08 la Formación Profesional y la necesidad de impulsar decididamente estos estudios, justifica la mayor amplitud de las propuestas de mejora de los mismos.

enseñanzas con una oferta atractiva para la juventud, suficiente y diversificada, que incluya en las cualificaciones profesionales y los módulos formativos la accesibilidad universal y que permita escolarizar a todo el alumnado que lo demande sobre la base de un aumento de la calidad mediante una mayor inversión, un menor número de estudiantes por aula, materiales e instrumentos de trabajo, estudio y prácticas adecuados, etc. Asimismo, insta al Ministerio de Educación a que continúe fomentando los Programas de Movilidad y el desarrollo de políticas de información y orientación profesional.

- Potenciar el módulo de Formación en Centros de Trabajo (FCT) y asegurar a través de los Servicios de Inspección que dicho módulo se desarrolle correctamente, posibilitando realizar parte de la FCT en un país europeo y estableciendo mecanismos de financiación específicos para el alumnado mientras cursa dicho módulo de formación. Asimismo, se insta a las Administraciones educativas para que aseguren al alumnado con discapacidad la realización de prácticas externas de calidad en entornos laborales accesibles.
- El Consejo Escolar del Estado recomienda prestar especial atención a las necesidades de formación del profesorado que imparte las enseñanzas en la formación profesional de grado medio y de grado superior. Es imprescindible generalizar programas formativos y estímulos laborales y económicos dirigidos a todo el profesorado de los centros públicos y privados concertados para facilitar el perfeccionamiento y el acceso al conocimiento de las novedades específicas de cada materia y a los últimos avances tecnológicos para mantener un nivel de enseñanza que se corresponda con las exigencias de las actividades profesionales para las que se está capacitando a todo el alumnado.

5ª) El Consejo Escolar del Estado recomienda prestar atención específica a los colectivos de jóvenes que tienen problemas para titular

en ESO, o para continuar estudiando, y que deberían matricularse en ciclos de FP de Grado Medio:

- Generalizar los Programas de Cualificación Profesional Inicial para reducir el fracaso escolar en ESO y mejorar el acceso desde los Programas de Cualificación Profesional Inicial a los Ciclos de Grado Medio, con amplia oferta de cursos preparatorios de las pruebas de acceso, incorporando modalidades "on line", semipresencial o a distancia. Asimismo, se recomienda iniciar el procedimiento para establecer un curso de acceso directo a los Ciclos de Grado Medio desde los Programas de Cualificación Profesional Inicial, con una oferta formativa adaptada.
- Establecer becas específicas para estudiantes de FP, que ayuden a evitar el abandono temprano de la educación y proporcionar incentivos económicos a alumnado y empresarios a fin de facilitar el desarrollo de fórmulas compuestas formación-empleo, permitiendo compatibilizar la formación y el trabajo a tiempo parcial.
- El Consejo Escolar del Estado insta al Ministerio de Educación a que garantice que el alumnado que curse Ciclos Formativos de Grado Medio pueda acceder a los Ciclos de Grado Superior a través de un curso de acceso que tenga un peso notable en ese tránsito.

6ª) El Consejo Escolar del Estado recomienda asimismo prestar atención específica a los colectivos de adultos sin el nivel de educación secundaria superior, que podrían retornar al sistema educativo, preferentemente a estudios para la obtención del título de ESO o a la oferta de FP de Grado Medio. Para ello se propone:

- Aumentar la oferta de titulaciones, incluyendo el voluntariado social, e incrementar la flexibilidad de las enseñanzas presenciales y su impartición en régimen nocturno, además de

desarrollar plataformas de teleformación y la formación distancia.

- Establecer una Red de Centros de Nuevas Oportunidades, con una doble función académica y laboral, donde se determinarían y acreditarían las competencias básicas alcanzadas en relación con los niveles de ESO, así como el reconocimiento y acreditación de competencias profesionales de nivel 1, que se integran en los Certificados de Profesionalidad de la Administración Laboral. Asimismo se proporcionarían ofertas formativas adaptadas para completar el título de ESO, o para adquirir las competencias básicas requeridas para poder cursar Certificados de Profesionalidad de niveles 2 y 3. A esta Red se podrían incorporar tanto centros de nueva construcción, como Centros Integrados de Formación Profesional, Centros de Adultos e Institutos con turnos vespertino y nocturno.

- El Consejo Escolar del Estado considera imprescindible la optimización de los recursos en los dos subsistemas de formación profesional –inicial y formación para el empleo-, estableciendo una mayor flexibilidad entre los ciclos formativos, el bachillerato, y otros estudios, articulando e integrando eficazmente todo el sistema reglado y no reglado. Asimismo estima necesaria la promoción de un sistema integrado de información y orientación profesional y escolar gestionado por las administraciones laboral y educativa, así como el reforzamiento de políticas, sistemas y prácticas relacionadas con la información, orientación y asistencia de los ciudadanos y la disposición de los recursos tecnológicos de apoyo para el alumnado con discapacidad.

5. La máxima prioridad de futuro: invertir en educación (el gasto)

1ª) En España el gasto público en educación está por debajo de la media de la Unión Europea y de la OCDE. En consecuencia, se insta a las Administraciones educativas a que hagan efectivo lo previsto en el artículo 155.2 de la LOE, a fin de dar cumplimiento a los objetivos establecidos y alcanzar, en el menor plazo posible, la equiparación con los países de la UE tanto en gasto sobre el PIB como en gasto anual por alumno.

2ª) En las presentes circunstancias de crisis el CEE insiste, con mayor motivo, en su petición al Gobierno, por medio del Sr. Ministro de Educación, para que incremente en los Presupuestos Generales para el año 2010, de manera significativa, la inversión en Educación reforzando prioritariamente las partidas destinadas a los siguientes fines:

- I) Mejora de la infraestructura escolar con la renovación, mejora y equipamiento de los centros. Gran parte del incremento en el gasto público debería ir dirigido a las tecnologías de la información y la comunicación aplicadas a la educación y la formación.
- II) Oferta suficiente y eficaz de Programas de Cualificación profesional inicial.
- III) Formación permanente del profesorado en competencias básicas, en idiomas, en el uso de las tecnologías de la información y la comunicación aplicadas a la educación y en modalidades educativas flexibles apoyadas en las citadas herramientas didácticas, así como en el conocimiento e intervención sobre las necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad.
- IV) Satisfacer la demanda de primer ciclo de Educación Infantil.

3ª) Se insta a las administraciones educativas a que hagan un esfuerzo para procurar la equiparación a la media europea y de la OCDE en las becas de movilidad incluidas en los diferentes Programas Europeos.

4ª) Sigue vigente la propuesta contenida en informes de cursos anteriores, por la que el Consejo Escolar del Estado manifestaba que es necesario aumentar la inversión en educación hasta el 7% del PIB a la finalización de la actual legislatura, para superar los déficits estructurales de años de inversión por debajo de la de otros países de nuestro entorno.

6. Convivencia

1ª) Se propone la aprobación de una normativa específica y básica que garantice que todos los centros escolares cuenten con los recursos materiales y humanos necesarios para poner en práctica su Proyecto Educativo, su Plan de Atención a la Diversidad y su Plan de Convivencia y que dispongan de la suficiente capacidad organizativa para dar respuestas singulares en aquellos casos que lo requieran.

2ª) El Consejo Escolar del Estado propone la realización de un protocolo de actuación entre las Administraciones educativas y los medios de comunicación con dos fines: lograr un tratamiento riguroso de los problemas de convivencia que se producen en la escuela y desarrollar iniciativas que permitan percibir el impacto de los medios de comunicación e Internet en el alumnado y reforzar el uso racional de esos medios.

3ª) Se propone al Ministerio, a través del Observatorio de la Convivencia, la realización de un estudio sobre la situación educativa del numeroso contingente de alumnos inmigrantes: su integración efectiva, sus resultados académicos, sus actitudes respecto a la escuela que los acoge, etc. Asimismo, se insta al Instituto de Evaluación a realizar un estudio sobre los valores y las actitudes para la convivencia del alumnado y el clima escolar de los centros

educativos con el fin de buscar soluciones reales a los conflictos y para poder evaluar el impacto de mejora de las medidas adoptadas. Se recomienda la difusión de dichos estudios así como la recopilación y difusión de prácticas significativas de mediación, fomento de la convivencia entre alumnos de diferentes culturas y de la igualdad real entre hombres y mujeres.

4ª) El Consejo Escolar del Estado insta al Ministerio de Educación a que desarrolle una normativa que obligue a la composición paritaria entre los sectores de docentes y de padres y madres y del alumnado a partir de la ESO en las Comisiones de Convivencia de los centros educativos.

5ª) El Consejo Escolar del Estado hace un llamamiento al Ministerio para que evalúe el Plan de Mejora de la Convivencia Escolar que llevó aparejado la firma de convenios con diferentes instituciones, agentes sociales y organizaciones de la comunidad educativa como refuerzo del Plan de Convivencia, haciéndose eco de la denuncia de su poco o escaso cumplimiento por parte de algunos sectores. Asimismo, se hace un llamamiento al Ministerio de Educación y a la Conferencia Sectorial de Educación, para el desarrollo de un nuevo marco de derechos, deberes y garantías de los y las estudiantes y el establecimiento de unos criterios comunes en el tratamiento de la convivencia escolar.

7. Participación educativa

1ª) El Consejo Escolar del Estado insta a las Administraciones educativas a regular legalmente el fomento de la participación garantizando e incrementando los recursos para su desarrollo en todos los sectores que componen la comunidad educativa.

8. Propuestas de mejora comunes a todas las etapas de las enseñanzas no universitarias

1ª) Se insta a las Administraciones educativas a que hagan efectiva la autonomía de los centros para diagnosticar las necesidades, diseñar las medidas a adoptar y elaborar sus proyectos educativos, promoviendo la cultura del esfuerzo y el espíritu emprendedor. También deben facilitar y promover el trabajo cooperativo de los equipos docentes y la cooperación entre los centros educativos y las familias a partir del refuerzo de las tutorías y de la orientación escolar, por lo que se insta a las Administraciones educativas y a los centros docentes a que favorezcan la implicación y la participación de las familias disponiendo todas las medidas necesarias para facilitar su contacto con la escuela, habilitando los horarios que sean accesibles para todas las partes implicadas y estableciendo los correspondientes permisos laborales. Asimismo, se insta al Ministerio de Educación y a las Administraciones educativas a que se aplique la Disposición Adicional Vigésimo novena de la LOE para que se estudie la cuantía de los módulos de concierto. y se acerque realmente a la gratuidad de estas enseñanzas.

2ª) El Consejo Escolar del Estado insta a los poderes públicos a establecer programas específicos en todos los centros educativos y de formación en el marco del Plan Nacional del I+D y con arreglo a las directrices europeas de garantía de calidad.

3ª) El Consejo Escolar del Estado reitera al Sr. Ministro de Educación, y a los Consejos de Universidades, la urgencia de completar la normativa que establece los grados de Infantil y Primaria y el master de Secundaria, así como los de especialización en atención a la diversidad. Insiste, además, en la necesidad imprescindible de que estos estudios incorporen y apliquen la parte práctica de la formación con todo rigor desde el comienzo, por el efecto motivador y dinamizador que podría tener en los centros en que se realizaran dichas prácticas y por extensión en todos los centros de secundaria. Asimismo, sugiere que la selección de profesores y centros de

prácticas se haga con criterios que impliquen a las administraciones educativas, y que seleccionen a profesores que tengan acreditada una práctica innovadora y eficaz e insta a la UNED para que active la oferta del master de Secundaria para posibles interesados en todo el ámbito nacional. Finalmente, el Consejo Escolar del Estado considera fundamental el desarrollo de planes de formación permanente adaptados a las nuevas necesidades profesionales, siendo prioritarias la formación en idiomas,-y- en el desarrollo en el aula de las competencias básicas, así como el uso de las TIC y la formación en el apoyo educativo a la discapacidad.

4ª) Resulta necesario promover mejoras en la enseñanza de las lenguas extranjeras. En este contexto deberían adoptarse decisiones que permitan el intercambio de profesorado y personal auxiliar y, más concretamente, revisarse y agilizarse el procedimiento de convalidación de titulaciones para profesores de idiomas que provengan de otros países. Asimismo, el Consejo Escolar del Estado insta al Ministerio de Educación a modificar el decreto 1629/2006 con el objeto de que las Escuelas Oficiales de Idiomas puedan impartir y certificar los niveles C del Marco Común Europeo de referencia para las lenguas.

5ª) El Consejo Escolar del Estado insta a los poderes públicos a que realicen una adecuada programación de la oferta educativa a fin de hacer efectiva la plena y equilibrada escolarización, sin exclusiones, y a favorecer la integración en los centros públicos y privados concertados del alumnado inmigrante que se incorpora tardíamente al sistema educativo, de los que presentan problemas o riesgos de abandono y de exclusión social, así como de los alumnos y alumnas que presentan necesidades educativas especiales, especialmente en los casos en los que exista un desfase curricular importante o que desconozcan las lenguas oficiales de la correspondiente Comunidad Autónoma. Asimismo, se insta a las administraciones a la creación de centros de recursos y equipos de acogida que estudien la situación escolar, personal, familiar y social del alumnado procedente de otros países para cooperar con el equipo educativo de los centros en la

Presentación

El Consejo Escolar del Estado, en la sesión plenaria de 4 de junio de 2009, ha debatido y aprobado el Informe anual sobre el estado y situación del sistema educativo español correspondiente al curso 2007/2008. Con ello, el máximo órgano consultivo y de participación de las enseñanzas no universitarias cumple con su función de participación en la programación general de la enseñanza. Este informe es el vigésimo segundo desde que la Ley Orgánica 8/1985, de 3 de julio, reguladora del Derecho a la Educación, crease el Consejo Escolar del Estado asignándole el cometido de elaborar, aprobar y hacer público dicho informe en cada curso académico. El presente ha sido fruto de un intenso trabajo y de la integración de las aportaciones generosas y constructivas de los distintos sectores directamente implicados en la educación que están representados en el Consejo. Quiero mostrar mi agradecimiento al conjunto de los consejeros y consejeras porque en este curso hemos logrado, gracias al esfuerzo de todos, aprobar el informe del curso pasado antes de finalizar el actual.

De la lectura atenta y el análisis del contenido del *Informe sobre el estado y situación del sistema educativo en el curso 2007-2008* se puede extraer una síntesis que permite delimitar cuáles son los retos más importantes de la educación española, que coinciden en señalar los sectores representados en este órgano supremo de participación en la programación general de la enseñanza, así como las actuaciones urgentes que es preciso acometer para afrontarlos con éxito:

1ª Que se produzca un incremento sustancial en los Presupuestos para el 2010 de la inversión en educación reconociendo así que es la mejor inversión de futuro en época de crisis y utilizar los recursos del *PlanE* para mejorar, además del empleo, la infraestructura escolar como patrimonio y reflejo de la ciudadanía.

evaluación o diagnóstico inicial y en el establecimiento de medidas de atención específica.

6ª) El Consejo Escolar del Estado considera fundamental el desarrollo integral de la infancia y la adolescencia por lo que insta a las Administraciones educativas a fomentar la cooperación con las Administraciones locales y sus servicios culturales, sanitarios y sociales para la mejor atención integral de toda la población escolarizada.

7ª) El Consejo Escolar del Estado insta al Gobierno y al Parlamento a que introduzca las modificaciones legales oportunas para extender la escolarización obligatoria hasta los 18 años.

8ª) El Consejo Escolar del Estado insta al Gobierno para que garantice al profesorado, además de otros derechos laborales,² la jubilación anticipada indefinida.

9ª) Para poder realizar un diagnóstico ajustado de todos los aspectos que concurren en la situación del sistema educativo, el Consejo Escolar del Estado insta al Ministerio de Educación y a las Administraciones educativas a realizar estudios sobre las ventajas o desventajas que supone la separación de los dos ciclos de Educación Infantil en centros educativos distintos, sobre los proyectos bilingües y plurilingües existentes en los distintos ámbitos territoriales, sobre la repetición de curso y sus consecuencias en el logro del éxito escolar, sobre el grado de absentismo del profesorado, sobre las razones de abandono escolar en la etapa obligatoria desde la perspectiva del alumnado y de las familias para desarrollar indicadores que permitan la detección precoz del abandono escolar y sobre el horario lectivo real del alumnado de secundaria.

² Gratuidad en la prestación farmacéutica para los pensionistas de MUFACE. Reconocimientos médicos anuales de acuerdo con la Ley de Prevención de Riesgos Laborales.

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE EDUCACIÓN